

Stockholm 2016-04-20

Jordbruksverket
Avdelningen för djurskydd och hälsa
Annika Hultgren
Gunnar Palmqvist

Ert dnr. 5.2.16-3311/16

Remissvar - Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter om allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket.

Naturskyddsforeningen anser:

- att förslagen kommer leda till att svenska djur betar mindre, vilket gör det svårare att hävda betesmarker och därmed leva upp till miljömålet ”Ett rikt odlingslandskap”.
- att en konsekvensutredning bör göras där det framgår hur förslaget påverkar landets betesmarker. Analysen bör även beakta hur Landsbygdsprogrammet påverkar betesmarkerna.
- att förslaget på administrativa förenklingar går för långt då det kommer att bli mycket svårt att kontrollera efterlevnaden. Naturskyddsforeningen föreslår ett förenklat krav på dokumentation där betesläpp, installation och de djur som hålls inne sommartid journalförs.
- att en alternativ definition av bete behövs som innehåller krav på att betet ska vara av sådan kvalitet att djuren kan utträta sitt naturliga beteende och föda sig på det under utevistelsen.
- att det behövs en samlad översyn över hur de styrmedel som finns påverkar betandet i Sverige. Betesreglerna är en viktig pusselbit som måste ses i sitt sammanhang för att hitta de bästa lösningarna.
- att det finns stora möjligheter att kombinera miljö och djurvälstånd med ökad konkurrenskraft för svenskt jordbruk.

Naturskyddsforeningen väljer att svara på denna remiss trots att foreningen inte finns bland utvalda remissinstanser, då vi anser att betesreglerna är ett av de viktigare styrmedlen för att nå miljömålet ” Ett rikt odlingslandskap”.

Remissförslaget har en allvarlig svaghet genom att det saknar analys om hur de nya reglerna påverkar möjligheterna att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Dessutom tycks det som om ingen som representerar ”naturintresset” finns med bland remissinstanser eller har varit delaktiga under arbetsprocessen. I konsekvensutredningen framgå endast att branschföreträdare (LRF-kött och LRF-mjolk) har deltagit.

Naturskyddsföreningen föreslår att en konsekvensutredning görs där det framgår hur förslaget påverkar landets betesmarker. Analysen bör även beakta hur Landsbygdsprogrammet påverkar betesmarkerna, eftersom beteslagstiftningen och t ex betesmarksersättningarna m fl program samverkar.

Naturskyddsföreningen befarar att flera av förslagen styr i fel riktning. Det gäller t ex ny definition av ”bete”, lägre krav på dokumentation och en utökad möjlighet att ersätta aktivt betande med utevistelse. En översyn av betesreglerna är bra, men den bör i större utsträckning beakta djurens välfärd och se till att negativa miljökonsekvenser minskar och positiva ökar. Föreningen anser att det finns stora möjligheter att kombinera miljö och djurvälfärd med ökad konkurrenskraft för svenskt jordbruk.

Minskat betande

De föreslagna reglerna möjliggör att betet under sommartid minskar ytterligare. Antalet obligatoriska utgångsdagar är fortfarande detsamma som idag, men i och med att kravet på sammanhållen betesperiod tas bort blir det lättare att förlägga fler av betesdagarna under tidig vår och sen höst. ”Betesperioden” omfattar sedan ändringen 2012, 1 april - 31 okt. Under april och oktober finns det inte mycket att beta ens i södra Sverige. Naturskyddsföreningen menar att slopandet av kravet på sammanhållen period ska åtföljas av krav på fler dagars bete under sommarperioden 1 maj till 15 september.

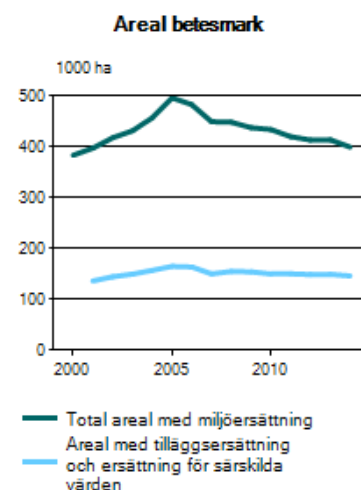
Om förslaget genomförs kommer även ungdjur (kvigor och stutar födda 1 mars eller senare), kunna födas upp med ”utevistelse” med lägre krav på bete genom att kravet att de ska gå ut första levnadsåret helt tas bort. Ungtjurar kan liksom tidigare födas upp helt utan att komma ut.

Naturskyddsföreningen hade gärna sett att tidsangivelsen för vad som kan kallas ”sommartid” enligt djurskyddsförordningen hade setts över i syfte att utöka bete den tid på året som gräset växer, stället för som nu ge än mer utrymme att ha djur ute tidig vår och sen höst på bekostnad av sommarbete. Det borde stämma mer överrens med formuleringen i förordningen ”att djur ska beta sommartid”.

Färre betesmarker

Följden av förslaget blir att de djur Sverige har kommer att beta mindre, vilket leder till att det blir ännu svårare att hävda de betesmarker som finns. Läget är redan illa. Senaste uppföljningen (2016) från Jordburksverket av miljömålet ”Ett rikt odlingslandskap” visar att:

”Odlingslandskapet fortsätter att minska i omfattning och många arter och naturtyper har inte gynnsam bevarandestatus. Brist på betesdjur i många län och igenväxande betesmarker blir en allt vanligare syn. Arealen betesmark som sköts med miljöersättning ökade mellan 2000 och 2005, men har sedan dess minskat”

Miljöersättningen minskar

Situationen förvärras än mer då landsbygdsprogrammets nya miljöersättningar och kompensationsstöd sammantaget missgynnar företag med betesbaserad produktion. I det nya landsbygdsprogrammet minskar budgeten för betesmarksersättningar med ungefär 10 %. Minskningen tas nästan helt ut på den lägre betesmarksklassen, allmänna värden, där ersättningen sänks rejält, från 1 250 till 1 000 kr/ha. Dessa marker är viktigast för bete av högproducerande djur. Den högre klassen, särskilda värden, får en marginell höjning från 2 650 till 2 800 kr/ha.

Dessutom missgynnas betesbaserad produktion av det nya kompensationsstödet genom sitt krav på olika intervall av djurtäthet. Företag med hög andel naturbetesmarker missgynnas särskilt, men även de som föder upp djur på stor andel grovfoder. Det rimmar illa med den utveckling som behövs för att nå miljömålen.

Kompensationsstödet missgynnar bete och grovfoderbaserad produktion eftersom stödet har olika intervaller för djurtäthet som ger drastiska tröskeeffekter. Intervallgränserna är satta så att bara företag med hög andel kraftfoder kvalificerar för den högsta ersättningsnivån. Det beror på att djurtäthetsberäkningen bara tar hänsyn till grovfodergrödor, inte till spannmål eller andra kraftfodergrödor. Företag med hög andel grovfoder når bara i undantagsfall tillräckligt hög djurtäthet. Naturbeten har oftast flera gånger lägre hektaravkastning än grovfoderarealer på åkermark, men räknas ändå som likvärdiga i djurtäthetsberäkningen. I områden där naturbeten utgör en stor del av sommarhalvårets foderförsörjning ligger många företag på djurtäthetstal omkring den nedersta intervallgränsen (0,3-0,4 DE/ha).

Eftersom de ekonomiska konsekvenserna av att hamna på fel sida om en intervallgräns för djurtäthet är så stora har lantbrukarna starka incitament att stödoptimera. Att minska arealen naturbetesmark och öka grovfoderodlingen på åkermark är en uppenbar åtgärd för att höja djurtätheten. Att minska grovfoderarealen totalt sett är ett annat alternativ – antingen genom ökade foderinköp eller genom att lägga om sin egen odling till ökad andel kraftfoder.

Tillsammans med förändringen av kompensationsstödet blir incitamenten att minska arealen naturbetesmark starka för många lantbruksföretag som har ersättningen för allmänna värden. Höjningen för särskilda värden är däremot så liten att den knappast har styrande effekt.

Klimat effekter

Följden av dessa styrmedel sammantaget är att mjölk- och köttproduktionen med mycket bete och grovfoder missgynnas framför produktion där djuren i högre grad föds med kraftfoder. Om detta i sin tur leder till ökad import av soja från regnskogsområden och minskad kolinlagring i betesmarker och åkermark, ökar den negativa klimat effekten avsevärt.

Förenklad kontroll

Alla betande djur som finns i Sverige behövs för att hålla landskapet öppet och hävda betesmarkerna. Därför är det viktigt att stötta lantbrukare som håller djur på bete. Det är därför positivt att förslaget syftat till förenklingar för lantbrukaren. Förslaget på administrativa förenklingar går dock för långt då det kommer att bli mycket svårt att kontrollera efterlevnaden. Naturskyddsföreningen föreslår ett förenklat krav på dokumentation där betessläpp, installning och de djur som hålls inne sommartid journalförs. Då kan kontroll ske utan att det blir för betungande för lantbrukaren. De som har sammanhållen betesdrift får enklast, vilket är bra.

Definition av bete

Ändringar av definitioner och begrepp menar föreningen är problematiska. På flera ställen har begreppet "bete" bytts ut mot "utevistelse". Beskrivningen av betets beskaffenhet föreslås ändras. Idag gäller att beläggningen inte får vara högre än att det finns växttäckning på minst 80 procent av arealen i betesfällan. Nytt förslag är att det ska finnas "växande växter" i sådan mängd att djuren kan beta samtidigt. Naturskyddsföreningen ser en risk i att även detta leder till mer utevistelse istället för bete. Anledningen till förändringen är att det ska vara lättare att kontrollera. Naturskyddsföreningen delar inte synen på att förslaget skulle vara lättare att kontrollera. Det vore bättre att försöka formulera krav på att betet ska vara av sådan kvalitet att djuren kan utöva sitt naturliga beteende (som det står i förordningen) och föda sig på betet under betesperioden under sommarhalvåret.

Samlad analys för mer bete efterfrågas

Naturskyddsföreningen föreslår att Jordbruksverket gör en samlad översyn av hur de styrmedel som finns påverkar betandet i Sverige. Betesreglerna är en viktig pusselbit som måste ses i ett bredare sammanhang, t ex betesersättningar, kompensationsbidrag, stöd till rovdjursstängsel, kostnadsbesparingar i och med ökad djurvälstånd, mervärden och kostnader för merarbete måste analyseras sammantaget för att hitta de bästa lösningarna för att stärka konkurrenskraften samtidigt som miljömål och ökad djurvälstånd uppnås.

Naturskyddsföreningen är mycket mån om att stärka konkurrenskraften i svenskt jordbruk. Men vi anser att det är märkligt att det framställs som om detta förslag är viktigt för ökad lönsamhet. Konkurrensutredningen visar på att förslaget leder till relativt lite kostnadsbesparingar. Naturskyddsföreningen ser snarare en ekonomisk risk i att urholka beteskravet då det kan leda till att motiven minskar att köpa mjölk och kött från svensk, konventionell produktion.

Stockholm 2016-04-20

Johanna Sandahl
ordförande Naturskyddsföreningen